

UNITATEA CULTURALĂ A TUTUROR ROMÂNILOR OGLINDITĂ ÎN ZIARUL „DRAPELUL“ DIN LUGOJ (1901—1919)

Ziarul „Drapelul“ din Lugoj (1901—1919) face parte din galeria reprezentativă a presei bănățene din primele două decenii ale secolului al XX-lea în care se mai înscriu ziarele „Românul“ din Arad (editor V. Goldiș), „Foaia Orăviții“ (editor M. Groșșianu), „Foaia Diecezană“ și în același timp incununează activitatea de militant național a dr. Valeriu Braniște, începută în coloanele presei naționale românești din Ardeal și continuată în Bucovina și Banat („Tribuna“, „Dreptatea“, „Foaia de Duminică“ și „Patria“) încă din anul 1893. Avînd menirea de a îmbogăți „tezaurul cel mai scump al unui popor care este conștiința națională“¹, presa bănățeană cu deosebire „Drapelul“ a fost cum însuși Braniște se exprima „unul dintre cei mai agili factori ai rezistenței noastre (s.a.) față de țintele politice de guvernămint... sentinela neadormită a conștiinței vii naționale a poporului românesc“². Cu un colectiv redacțional foarte larg (dr. Cornel Jurcă, dr. Caius Brediceanu, N. Jugănar, George Dobrin, Coriolan Brediceanu, M. Gașpar, Gh. Noaghea, Cassian Muntean, Avram Imbroane)³ ziarul va fi o prezență vie în aproape toate sferele vieții românești din Banat. Menit să fie purtătorul de cuvînt al „noului val“ bănățean, „Drapelul“ (au fost propuse și numele de „Dreptatea“, „Lupta“), va fi un stindard ce va flutura pentru popor în casele a 2000 de abonați, cu o apariție bisăptămînală în anul 1901, trisăptămînală între 1902—1919. În anul 1916 avea un tiraj dublu față de cele 5 ziare germane și maghiare luate la un loc⁴. Bugetul gazetei lugojene a constat din abonamente, taxe pentru reclame, subvenții din vechea Românie, donații particulare și ocazionale. A fost singurul ziar românesc care a apărut neîntrerupt într-o perioadă atît de frămîntată ca aceea a anilor 1914—1918, chiar și atunci cînd Braniște a fost întemnițat în închisoare din Seghedin, și cînd editarea ziarului a fost preluată de vajnica sa soție, „Marele merit pentru susținerea ziarului este al soției mele care în anii din urmă a lucrat zi de zi cel puțin 8 ore la zi pentru ziar, conducînd în restul timpului afacerile casei pline de copii și renunțînd aproape la orice plăcere numai să-și poată face datoria în casă și la foaie“⁵. Ghidîndu-se după sfaturile părintelui presei românești George Barițiu pe care l-a cunoscut de copil: „la fiecare vorbă ce o scriu țin înain-

¹ „Drapelul“, an. III, din 2/5 ianuarie 1903.

² *Ibidem*.

³ V. Braniște, *Amintiri din închisoare. Din zbuciumul vieții. Insemnări contemporane și autobiografice*, București, 1972, p. 418.

⁴ M. Constantinescu, A. Porțeanu, V. Braniște, *epoca și memoriile sale. Cuvînt introductiv*, în V. Braniște, *op. cit.*, p. XXXIII.

⁵ V. Braniște, *op. cit.*, p. 436.

tea ochilor codul penal și îmi închipui că la spatele meu stă jandarmul!... astăzi numai așa poate să scrie un redactor român⁶, chiar în condițiile unei cenzuri aspre Braniște n-a renunțat la afirmarea drepturilor naționale ale românilor din Imperiul austro-ungar, la afirmarea voinței și drepturilor lor de libertate și unitate națională. A folosit însă cuvântul cu o măiestrie rar întâlnită redând prin pilde aforisme, analogie sau sugestii ceea ce ne putea împărtăși deschis. Așa se explică miracolul continuității sale care conferă „Drapelului“ o aureolă de excepție: „singurul jurnal românesc care nu s-a ascuns de groaza stăpînirii⁷. Desigur „Drapelul“ a fost un ziar burghez⁸, al intelectualității bănățene care a exprimat în primul rînd interesele și concepțiile politice și sociale ale burgheziei autohtone. Chiar dacă socialismul era comentat de unii semnatari ai gazetei⁹, nu trebuie să subapreciem atitudinea progresistă a gazetei și în primul rînd a directorului față de socialism, de evenimentele din 1907, grevele muncitorești, războiul mondial, revoluția din Rusia (din care au și preluat principiul autodeterminării), necesitatea unor transformări sociale în condițiile efervescenței revoluționare din toamna anului 1918¹⁰. „Am urmărit — scrie Braniște — cu simpatie, ... mișcarea socialistă, care nu caută să deie numai o existență demnă de om păturilor largi ale muncitorimii, ci și drepturi și libertate¹¹.

A fost înainte de toate „Drapelul“ un exponent tenace al afirmării individualității naționale a românilor din Austro-Ungaria, un propovăduitor constant al ideii și unității naționale. N-a fost o „insignifiantă foaie de provincie, ci o gazetă de largi orizonturi politice... popular și îndrăzneț ce a umplut un gol însemnat în orientarea bănățenilor deopotrivă în domeniul cultural și literar¹². A fost, cum inspirat conchide Mircea Mușat un „ziar bine informat, excepțional scris într-o frumoasă limbă românească, o tribună a luptei intransigente dar nepătimașă pentru dreptul la existență a celor 3 milioane de români din

⁶ O reminiscență. Dedicatie colegilor mei gazetari din țările Coroanei sfintului Ștefan, în „Gazeta Transilvaniei“, număr jubiliar, 1838—1908, an. LXXI, Brașov, iunie 1908, p. 57—58, apus M. Mușat, *Cuvînt înainte*, în V. Braniște, *de la Blaj la Alba Iulia*, art. pol., Timișoara, 1980, p. 8. Vezi și V. Braniște, *Amințiri din închisoare*..., p. 436.

⁷ Sextil Pușcariu, *Memorii*, București, 1978, p. 795. Vezi și *Din istoria Transilvaniei*, vol. II, ed. II, București. Edit. Academiei RPR, 1963, p. 43; *Desăvîrșirea unificării statului național român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, București, 1968, p. 101—137.

⁸ *Unirea Banatului cu România. Banatul în progresul desăvîrșirii constituirii statului unitar român*, coord. șt. William Marin, Muzeul Banatului, Timișoara, 1968, p. 101—102.

⁹ *Românii și socialismul (articol nesemnăat)*, în „Drapelul“, an. III, nr. 39 din 1903, se spune „... Voi aveți idealuri, voi aveți patrie, aveți aspirațiuni naționale“.

¹⁰ Idem, an VII, din 22 martie/4 aprilie 1907 (referindu-se la răscoala din 1907 se spune „... aici nu e vorba de mișcare păcătoasă pusă la cale de niște instigatori criminali, ci de izbucnirea elementară a unei nemulțumiri adînci... care reclamă asanare radicală“); Idem, an XVII, din 30 decembrie 1917/12 ianuarie 1918 (poziția față de revoluția rusă); Idem, an XVI, din 12/25 ianuarie 1916 (poziția lucidă, contestată de războiului).

¹¹ „Drapelul“, an VI, 14/27 ianuarie 1906.

¹² I. Clopoțel, *Amințiri și portrete*, Timișoara, 1973, p. 63—64.

monarhia habsburgică¹³. Pentru toate ideile lor mari, partizanilor „Drapelului” li s-au intentat procese, li s-au impus amenzi, li s-au fâgăduit lanțuri, cerul le-a fost întunecat de zăbrelele închisorilor și posomorât de filfiitul sinistrelor aripi ale pajurei cu două capete. Pentru aceasta ei au îmbătrânit mai devreme. Pentru această părticică din viața lor le rămânem datori, cinstindu-i și păstrându-le memoria.

Ideea unității naționale a tuturor românilor străbate întreaga noastră istorie. Programul PCR subliniază ca o permanență în istoria poporului nostru „lupta îndârjită și necurmată pentru a-și păstra ființa, pentru a-și asigura continuitatea pe teritoriul în care s-a născut și dezvoltat”¹⁴.

Unitatea din totdeauna a poporului nostru se explică firesc în legăturile multe și fecunde ce au existat între toți românii, atât cele economice cit și cele de gânduri, de limbă, de obiceiuri, de cultură, bazate pe vatra, originea și istoria comună, pe aceleași visări și idealuri.

Această unitate nu au inventat-o scrierile dascălilor, gândurile și dorințele unor oameni de excepție.

Unitatea noastră națională a existat încrustată în fiecare piatră a munților noștri (acesta e aurul Apusenilor), în fiecare fir de iarbă verde a spațiului cu miori, în fiecare cută de suflet a ciobanului, plugarului, doinitorului, a țăranului român, eternul și neistovitul vreodată creator și purtător al continuității noastre, în inima mare și bună a „măriei sale” poporul românesc.

Adânc și adevărat rostuia Liviu Rebreanu în discursul de recepție la Academia română, „Laudă țăranului român”: „Este, fără îndoială o minune cum a rezistat și a persistat aici poporul nostru, în mijlocul tuturor uraganelor. Dar țăranul român, existența lui permanentă pe aceste plaiuri, poate dezlega taina aceasta și altele care ne privesc. Țăranul e începutul și sfârșitul. Numai pentru că am fost neam pașnic de țărani, am putut să ne păstrăm ființa și pământul”¹⁵.

Gazeta lugojană „Drapelul” a fost o tribună a afirmării unității naționale din toate provinciile românești. „Românul e un popor mare și lat întins. În Ardeal sînt în două părți români și una de unguri, sași, secui, armeni și alții. Numărul românilor e cam la cinci sprezece sute de mii, ceilalți numai cam pe jumătate”¹⁶.

Coloana vertebrală a românilor sînt socotiți Carpați¹⁷ iar Ardealul

¹³ M. Mușat, *op. cit.*, p. 13.

¹⁴ *Programul PCR de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, 1975, p. 28.

¹⁵ *Discursuri de recepție la Academia Română*, București, 1980, p. 284.

¹⁶ „Drapelul”, an I, din 24 februarie/9 martie 1901.

¹⁷ Idem, an IV, din 27 martie/9 aprilie 1904 (V. Braniște-Articol fond. Reproducem articolul pentru frumusețea lui: „... E o minune acest popor românesc! Limitele tuturor popoarelor din lume sînt trase prin văi, riuri și munți, ca frontiere firești... La poporul român vedem tocmai contrariul... Munții nu sînt limita ci leagănul poporului și riurile nu se închid ci deschid terile pe care le ferecește brațul ocrotitor al poporului. În mijlocul insulei românești senală falnici Carpații sud-estici, ca *vertebră eternă și plină de viață pentru român*. Ceea ce pentru alt popor e zidul opritor care arată că „pînă aici și nu mai departe” pentru Român e *izvor de viață și putere*. În munți și-a adăpostit românul avutul părintesc, în munți și-a conservat neatinsă naționalitatea sa nobilă, aici s-a refugiat în zilele

e inima Daciei¹⁶; istoria românilor e milenară pentru că ei sînt considerați urmași ai colonilor lui Traian — gînta noastră latină — o dovadă a unității. „Sîntem departe unii de alții, depărtarea însă dispăre cînd ne cunoaștem și se apropie cu atît mai mult fiindcă latina gîntă e regină între ale lumii gînte mari¹⁹. Unitatea românilor este privită și cultivată și sub aspect etnografic, aceleași datini, aceleași obiceiuri, același port. C. Liuba unul dintre semnatarii „Drapelului“ avea să scrie în 1901: „călătorind printre români, în *orișicare parte* (subl. n) vom vedea că toate satele din lungul cutărui rîu ce vine din munți, au ceva comun de la izvoare pînă departe către gura lui: tipuri asemănătoare, datini locale, port local asemănător²⁰. Braniște abordează problematica monumentelor de artă ca izvor al conștiinței naționale relevînd importanța tezaurului popular și în special a industriei textile de casă care „denotă lungul proces de evoluție al gustului național²¹. Totodată îl încurajează pe Demetriu Comșa să scoată 9 volume de cusături și țesături naționale „valoarea acelor albumuri fiind cu atît mai mare cu cît conținutul se extinde asupra *tuturor regiunilor locuite de români* (subl. aut.), susținînd în context importanța culturii materiale, populare în demonstrarea unității românilor de pretutindeni²².

Dacă comunitatea de vatră, de limbă, de obiceiuri există prin ele însele ele nefiind decît — atunci cînd împrejurările o impuneau de afirmat și demonstrat — ideea unității culturale — comunitatea de gînduri, simțire, istorie etc. — odată cultivată se poate lesne transforma într-o misie politică, într-o acțiune energetică, într-o revoluție națională integratoare. Cultura este aceea care îl face pe om patriot, mai demn și altruist, mai sensibil și mai nobil. Francezii au răsturnat tiranii cîntînd „Marseilleza“, muncitorii din toată lumea s-au simțit ai planetei întregi, de neînvins cîntînd „Internaționala“, românii au vărsat lacrimile durerii și bucuriei dîndu-și mîna pentru eternitate în sunetele unice, pentru noi ale „horei frăției“ și „Tricolorului“. Cultura îi conferă omului statutul uman, îi revelează granitul naționalității, dorul de frate și de împlinire.

De aceea cultivarea ideii comunității culturale a tuturor românilor reprezenta o acțiune pe cit de grea, pe atît de importantă și cu repercursiuni incalculabile asupra dezvoltării ulterioare a societății românești. Manifestările culturale ale românilor de pretutindeni a căror oglindă sensibilă și fidelă a fost și „Drapelul“, erau îndreptate nu numai spre

de grea cumpănă și din munți a descălecat punînd temelie la țeri înfloritoare. Din creierii munților aruncă falnic Românul rotoare privier jur împrejur la cîmpiile și văile aperate cu sînge românesc și cultivate cu sudoare românească. Întregul său suflet e legat de plaiurile munților și codrii seculari. Toată poezia lui, toată muzica lui, toată viața lui pornește din izvoarele cristaline ale munților legănați de doina străbună ce răsună plină de vigoare prin frunzișul etern întinerit al codrilor mărunți. De aici fenomenala vitalitate a poporului român, de aici minunea ca după atîtea furtuni zdrobitoare a rămas intact pe moșia sa veche, de aici puterea cea extraordinară de rezistență).

¹⁶ Idem, an I din 24 februarie/9 martie 1901.

¹⁹ Idem, an I din 24 decembrie 1901/6 ianuarie 1902; Vezi și C. Liuba, *Suveranitatea națională*, în „Drapelul“, an I, din 13/26 ianuarie 1901.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Rodica Vița Subu, în *Tibiscus-Etnografie*, 1978, p.

²² *Ibidem*.

evocarea trecutului ci vizau în mod direct atât prezentul cât mai ales viitorul poporului român. Ele constituiau în același timp „un izvor de bărbăție, de spirit de sacrificiu și de abnegație pentru cauza românilor, de menținere trează a conștiinței naționale a datoriei față de neam, a sarcinilor mărețe care stăteau în fața mișcării noastre naționale și a conducătorilor ei, a poporului român însuși”²³.

Pentru gazetarii „Drapelului” și în primul rînd pentru Braniște era clar că, „lupta pentru cultură nu era altceva decît lupta pentru existență națională”²⁴ dat fiind că unitatea culturală este aceea care leagă deocamdată pe românii de pretutindeni²⁵. Unitatea culturală „este mijlocul prin care la un moment dat se pot îndeplini lucruri mari”²⁶ (subl.n.). Pe pragul unității culturale „trebuie să dispară toate veleitățile despărțitoare, pe această arenă trebuie să ne prezentăm liber de toate particularitățile, de toate divergențele confesionale, politice și provinciale, pe acest teren trebuie să fim toți uniți într-un cuget și o simțire”²⁷. Din această perspectivă bănătenii puteau afirma cu ocazia serbărilor Astrei de la Timișoara din 1904 că „astăzi Banatul nu mai reclamă istoria și cultura sa ca o istorie particulară a sa, ci le consideră cu mîndrie ca o parte integrantă a culturai, istoriei întregului neam românesc... Ne-am contopit în cultură, istorie și conspirațiuni cu toți frații noștri”²⁸.

Putem afirma că nu a fost aniversare a unor personalități de frunte din istoria noastră politică sau culturală care să nu fi avut un profund ecou în paginile „Drapelului”. Aniversarea în 1901 a 300 de ani de la domnia marelui voievod Mihai Viteazul „care a ținut un moment, într-un sub sceptrul său aproape tot teritoriul locuit de români”²⁹, „una dintre cele mai însemnate aniversări ale întregii istorii a neamului nostru”³⁰, privită prin prisma trecutului este socotită ca o garanție a viitorului căci „acolo unde amintirea faptelor mari ale strămoșilor strălucește vie, acolo se avîntă mai puternic și însuflețirea pentru mai mari fapte viitoare”³¹ (subl.n.). Sărbătorirea zilei de 24 ianuarie „sărbătoarea frăției”, „încălzea inimile tuturor care țin la gloria numelui de Român”³².

Comemorarea a 400 de ani de la moartea domnitorului Ștefan cel Mare în 1904 a produs o deosebită rezonanță în rîndurile gazetărilor, mai multe nume reliefînd uriașa personalitate a domnului moldovean de al cărui nume „se leagă pentru noi atîtea reminiscente mărețe și zguduitoare”³³. Un an mai tîrziu „un fior sfînt” cutremura din nou sufletele jurnaliștilor lugojeni cu ocazia dezvelirii statuii bardului de la Mircești, V. Alecsandri, căci „nu al patriei sale mai restrînse, al țării fondate de legendarul vîntor de zimbrii, ci al tuturor românilor este și va fi pentru totdeauna opera de unitate națională creatoare a lui V. Alecsan-

²³ *Unirea Transilvaniei cu România*, București, Edit. politică, 1970, p. 360.

²⁴ „Drapelul”, an II, din 5/18 septembrie 1902.

²⁵ Idem, an III din 30 ianuarie/12 februarie 1903.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Vezi nota 24.

²⁸ Idem, an IV din 7/20 septembrie 1904.

²⁹ Idem, an IV din 14/27 noiembrie 1901.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

³² Idem, an III din 25 ianuarie/7 februarie 1903.

³³ Idem, an IV din 1/14 iulie 1903.

dri³⁴. Comemorarea a 25 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu a emoționat din nou inimile. Încă din 1904 Braniște montase la Lugoj opereta „Crai nou”³⁵. Cîntecele compozitorului de la Stupca făceau parte din repertoriul tuturor corurilor bănățene, de aceea ni se pare firesc că „la malurile Berzaviei, Timișului, Crișului, Bistriței, Prutului, Dimboviței, Dunării, pretutindeni unde sînt români e mare sărbătoare, una și aceeași (subl.n.) fără privire la stăpîniri politice și particularitățile locale”³⁶.

În memoria lui Vlaicu, „pasărea măiastră” a aspirației românești cel care avea cu numai un an înainte să aterizeze pe cîmpia Lugojului demonstrînd astfel „dreptul nostru de a fi în șirul popoarelor cu rost bine stabilit în marea concurență pentru lumină și libertate”³⁷, avea să scrie în „Drapelul” profetic Braniște, în 1913: „Și nici piatra de miine de pe șoseaua Prahovei nu va opri nici avîntul gîndirii și nici dorul năvalnic de a trece Carpații în zbor”³⁸. Jubileele a 40 de ani de existență a „Familiei” de la Oradea din 1904, a 70 de ani de existență a „Gazetei de Transilvania” în 1908, a 60 de ani de la revoluția de la 1848 pentru care Braniște a întreținut în „Drapelul” un adevărat cult, a 50 de ani de la constituirea „Astrei” și a 20 de ani de la crearea „Ligii pentru unitate culturală a tuturor romînilor” în 1911 au fost amplu comentate în coloanele ziarului și folosite pentru o vie propagandă națională³⁹. Un adevărat triumf este, socotită de către Braniște, constituirea cu grele sacrificii a „Casei naționale” a muzeului românesc la Sibiu, un lăcaș de educație națională, de izvor al luminii pentru învățătură⁴⁰.

Un spațiu deosebit este consacrat în „Drapelul” expoziției de la București din 1906 de la Arenele Romane, la care au participat printre mulți alții și 1516 coriști bănățeni⁴¹, expoziție ce a constituit o impresionantă manifestarea a unității tuturor romînilor: „prima întîlnire în stil mare a cîntăreților de dincoace și de dincolo de munți care făcînd parte din diferite legături de stat, cultivă aceeași cîntare, aceeași direcție artistică, aceleași vibrațiuni fine ale sufletului”⁴². Solul cîntăreților lugojeni, G. Dobrin, președintele reuniunii de cîntări din Lugoj va tălmăci prin cuvîntul său în numele excursioniștilor de peste munți, adevăratul sens dramatic și național al efortului coral bănățean: „am venit la voi cu dragă inimă și vă aducem tot ce avem mai bun. Am venit să vă aducem cîntarea, prin care păstrăm limba. Căci noi nu cîntăm ca să cîntăm numai, ci ca să ne asigurăm existența neamului, ca să-i întărim puterea de rezistență”⁴³ (subl.n.). O minunată propagandă a făcut

³⁴ Idem, an V din 15/28 octombrie 1905.

³⁵ Idem, an IV din 1/14 aprilie 1904.

³⁶ Idem, an VIII din 24 mai/6 iunie 1908.

³⁷ Idem, an XII din 10/23 iulie 1912.

³⁸ Idem, an XIII din 7/20 septembrie 1913.

³⁹ *Unirea Transilvaniei cu România*, p. 359—378.

⁴⁰ „Banatul”, an I, nr. 6 din 7/20 august 1905, apud V. Braniște, *De la Blaj la Alba Iulia*, p. 161—162.

⁴¹ I. D. Suciu, *Unitatea poporului român, contribuții istorice bănățene*, Timișoara, 1980, p. 141.

⁴² „Drapelul”, an VI din 24 august/6 septembrie 1906. Vezi și I. Crișan. *Un veac de cîntec*, Timișoara, 1968, p. 53.

⁴³ „Drapelul” an VI din 18 septembrie/1 octombrie 1906.

„Drapelul” cursurilor de vară de la Vălenii de Munte, „un nume care a devenit idee pentru viața noastră culturală”, inițiate de N. Iorga cu deosebire pentru acei români „care nu sînt din cuprinsul Țării Românești” pentru că argumenta Braniște sufletul neamului nostru fie el sub orice stăpînire nu se poate adăpa decît din izvorul *culturii românești care nu poate fi decît una și dincoace și dincolo de hotare*“⁴⁴ (subl.n.). Emoționantă este relatarea recitalului susținut de cîntărețul Petre Liciu la Văleni cînd în prezența corului cursanților condus de un învățător din Banat i se înmînează de către o învățătoare din Ardeal un splendid buchet de flori înfășurat cu un tricolor de către un student bucovinean⁴⁵.

A fost „Drapelul” și un falnic apărător al oamenilor de cultură bănăteni urmăriți și persecutați de regimul impilator austro-ungar. Astfel ziarul ia apărare lui Coriolan Brediceanu cu ocazia procesului „Cărții de aur” acuzat de tendința de a rupe Ardealul de la Țara Ungurească și al aduce la România“⁴⁶, precum și cu ocazia confiscării abuzive a 238 piese muzicale de Ion Vidu („Marșul lui Iancu” și „Haidetii frați”), piese acuzate de incitare la revoltă⁴⁷. Cu consecvență a fost ziarul, cronicarul meticulos al multor serbări cu un bogat repertoriu artistic național românesc, a unor petreceri ca de exemplu cea de la Caransebeș unde sala „îți făcea impresia unei vesele grădini a Daciei în care jucau hora mlădițele unui popor puternic și nobil”⁴⁸ sau a unor întîlniri ca de pildă aceea a Ateneului Român din Turnu Severin la Drencova și Berzasca, unde se întînsese o horă a frăției că „dame și domnișoare jucau lîngă ocnari chipeși și mătreași dar în haine de lucru, înegrite de muncă zilnică... Frații la frați!”⁴⁹.

Alte aspecte ca prezentarea în paginile ziarului a lucrărilor Academiei române, a unei rubrici quasipermanente „Scrisoare din România”, ca și celelalte manifestări amintite au dus la realizarea unei adevărate unități de sentimente românești indestructibile opusă încercărilor de deznăționalizare culturală și administrativă practică de guvernele maghiare reacționare de după 1900 (impunerea limbii maghiare obligatorii în școli, oficii publice, administrație, justiție, schimbarea numelor românești de văi, munți, sate, schimbarea numelui de botez etc.)⁵⁰.

Unitatea de sentimente este piatra de temelie a conștiinței naționale care este tezaurul cel mai scump al unui popor” și de care „se vor frînge ca valurile mării de stîncă, toate încercările utopiste ale politicii de stat ostile”⁵¹. De la conștiința națională la exprimarea cu tărie a individualității și libertății românilor din Imperiul austro-ungar, nu mai este decît un pas pe care gazetarii „Drapelului” l-au făcut cu convingerea că acesta este însăși sensul activității și luptei lor „de a duce lupta moștenită de la părinte,..., pînă ce vom vedea scopul nostru pe de-

⁴⁴ Idem, an II din 16/29 iunie 1911.

⁴⁵ Idem, an IX din 30 iulie/12 august 1909.

⁴⁶ Idem, an II din 16/29 noiembrie 1902.

⁴⁷ Idem, an IV din ianuarie 1904.

⁴⁸ Idem, an I din 13/16 februarie 1901.

⁴⁹ Idem, an IV din 17/30 iunie 1904.

⁵⁰ Idem, an II din 21 noiembrie/4 decembrie 1902.

⁵¹ Idem, an III din 2/15 ianuarie 1903.

plin realizat⁵², „întemeierea și garantarea libertății noastre naționale“⁵³. Braniște va protesta cu toată vehemența împotriva tratării existentei și libertății naționale a românilor din Transilvania și Banat de către partidelor politice din România — de pe poziția intereselor de partid a politicianismului îngust și lipsit de demnitate națională, subliniind că aceste probleme trebuie să stea mai presus decît interesele efemere ale regatului român⁵⁴.

Lupta în coloanele „Drapelului“ pentru propagarea și afirmarea idealurilor individualității naționale a românilor din Transilvania, Banat ca și de pretutindeni, a comunității de teritoriu și origine, a indentității de sentimente și unității de cultură, a libertății naționale, se va încununa cu marea idee pentru care au plătit tribut din viață și militanții ziarului, unitatea politică.

MIRCEA GIOSU

DIE KULTURELLE EINHEIT ALLER RUMÄNEN WIDERSPIEGELT IN DER LUGOSCHER ZEITUNG „DRAPELUL“ (1901—1919)

(Zusammenfassung)

Die Idee der nationalen Einheit aller Rumänen durchzieht die Seiten der Zeitung „Drapelul“ von der ersten bis zur letzten Nummer (1901—1919).

Kennzeichnend ist, daß nach der Verwirklichung der nationalen Einheit aller Rumänen, nach der Eingliederung des Banats in die Grenzen Rumäniens, im Sommer des Jahres 1919, die Zeitung ihr Erscheinen einstellt.

„Drapelul“ hatte die schwere Aufgabe, die Interessen der Banater Rumänen und von überall zu verteidigen und zu fördern, in einer Zeit als man versuchte, mehr als in anderen Zeiten ihre Entnationalisierung, sowohl im Banat, wie in Siebenbürgen, in der Bukowina oder in anderen rumänischen Gebieten. Sie war eine „nie schlafende Wache“ des nationalen Bewußtseins, ein Katalysator aller Banater in der Verwirklichung des tausendjährigen Desiderats der Rumänen: die nationale Einheit. Geschichte, Leben, Freuden, Leiden, Feiertage aller Rumänen aus allen rumänischen Provinzen die unter Fremdherrschaft waren, fanden im Lugoscher Blatt einen großen Widerhall.

In der Pflege der Idee der nationalen Einheit verfolgten Valeriu Braniște, die Lugoscher Zeitungsschreiber und die Banater Korrespondenten eine wahre Strategie — sie beharrten sowohl auf einigen Aspekten, die nicht direkt auf eine politische Handlung zielten, aber sie bildeten nationale Gefühle und Überzeugungen (Gemeinschaft des Territoriums, der Sprache, der Sitten, einige Elemente der kulturellen Einheit) in einer Periode als die internationalen Bedingungen nicht günstig waren und als die Zensur „die eiserne Ferse“ des autoritären ungarischen Regimes die Freiheit des Wortes erstickte, als auch auf der Idee-Gewalt (Daker-Römertum, Gleichberechtigung, nationale Freiheit, politische Selbstbestimmung, usw) dann als die Zensur schwächer wurde, eine Idee, die unweigerlich zur nationalen Revolution vom 1. Dezember 1918 führte.

Aus dieser Perspektive gesehen, folgern wir, daß „Drapelul“ eine fortschrittliche Rolle gespielt hatte im Dienste des höchsten Ideals des rumänischen Volkes: ein einheitlicher Nationalstaat.

⁵² Idem, an XVI din 24 mai/6 iunie 1916.

⁵³ Idem, an XIII din 24 decembrie/6 ianuarie 1913.

⁵⁴ Idem, an III din 16/29 decembrie 1903.